

FLORANSA BÜYÜCÜSÜ

➔ SALMAN ➔

RUSHDIE

16. BASKI

Çeviri: BEGÜM KOVULMAZ

♥ can
çagdas

SALMAN RUSHDIE

FLORANSA
BÜYÜCÜSÜ

Can Çağdaş

Floransa Büyücüsü, Salman Rushdie

İngilizce aslından çeviren: Begüm Kovulmaz

The Enchantress of Florence

© 2008, Salman Rushdie

© 2009, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2009

16. basım: Ekim 2022, İstanbul

Bu kitabın 16. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alban

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: İMAK Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi

Akçaburgaz Mah. 137. Sokak No: 12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-3551-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750735516

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

SALMAN RUSHDIE

FLORANSA
BÜYÜCÜSÜ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Begüm Kovulmaz

♥can

Salman Rushdie'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Soytarı Şalimar, 2007

Öfke, 2008

Ayaklarının Altındaki Toprak, 2011

Doğu, Batı, 2011

Geceyarısı Çocukları, 2012

Utunç, 2013

İki Yıl Sekiz Ay Yirmi Sekiz Gece, 2016

Mağriplinin Son İç Çekişi, 2017

Altın Ev, 2018

SALMAN RUSHDIE, on roman, bir kısa öykü derlemesi ve dört edebiyat dışı yapıtın yazarı ve *Mirrorwork* adındaki çağdaş Hint edebiyatı antolojisinin iki editöründen biridir. Yazarın *Geceyarısı Çocukları* adlı romanı 1981’de Booker Ödülü’nü, 1993’te Booker of Bookers ve 2008’de Best of the Booker ödülleri aldı. *Mağriplinin Son İç Çekişi*, 1995’te Whitbread Ödülü’nü ve 1996’da Avrupa Birliği Aristeion Edebiyat Ödülü’nü kazandı. Salman Rushdie, edebiyata yaptığı katkılardan dolayı 2007 yılında “Şövalye” unvanıyla ödüllendirildi. Ayrıca, İngiltere Kraliyet Edebiyat Derneği üyesidir ve Fransa Kültür Bakanlığı tarafından verilen *Commandeur des Arts et des Lettres* unvanına da sahiptir.

BEGÜM KOVULMAZ, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı mezunu. 2000 yılından beri editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Susan Sontag, Oliver Sacks, Angela Carter, George Orwell, Rudyard Kipling gibi yazarları çevirdi.

Bill Buford'a

“Bir fani değil melek gibiydi yürüyüşü:
Ve konuşması da
insan sesinden yüksek tınlardı.

Bir gök perisi, yaşayan bir güneşti
gördüğüm...”

Francesco Petrarca

“Dil bilen biri varsa alın getirin onu;
Şehirde bir yabancı var,
Söyleyecek çok şeyi olan.”

Mirza Galip

I

1

Günün son ışıklarıyla
parıldayan göl

Günün son ışıklarıyla parıldayan göl, saray-şehrin eteğinde uzanan, erimiş altından bir denizi andırıyordu. Günbatımında bu yana gelen bir yolcu –şu dakikada göl kıyısındaki yoldan buraya gelmekte olan bu yolcu–, ziyaretçilerinin gözlerini kamaştırmak ve hayranlık uyandırmak uğruna hazinesinin bir bölümünü erittirip devasa bir çukura doldurtan Karun kadar zengin bir hükümdarın topraklarına yaklaştığını sanabilirdi. Kaldı ki, altın göl ne kadar büyük olursa olsun, çok daha engin bir servet denizinden çekilip alınmış bir damlacıktı muhakkak; yolcunun hayal gücü bu ana okyanusun boyutlarını kavramaya bile yetmiyordu. Altın suyun kıyısında nöbet tutan muhafızlar da yoktu; şu halde, tebaasının, hatta yabancıların ve bizim yolcu gibi ziyaretçilerin bile paha biçilmez sıvıyı hiçbir engelle karşılaşmadan kova kova boşaltmasına göz yumacak kadar eliaçık biri olabilir miydi bu hükümdar? Öyleyse sıradan insanlar arasında gerçek bir prens, akıl almaz mucizelerle dolu yitik krallığı şarkılar ve masalarda anlatılan Hıristiyan Kral John'un ta kendisi olmalıydı. Belki de (diye tahmin yürüttü yolcu) sonsuz gençlik pınarı bu şehrin surları arasındaydı; kim bilir, belki Cennet'in Dünya üzerindeki efsanevi kapısı da buralarda bir yerdeydi. Derken güneş ufuk çiz-

gisinin arkasında yitti, altın hazine suyun dibine battı ve göze görünmez oldu. Gün ışığı yeniden belirinceye dek denizkızları ve yılanlar tarafından korunacaktı. O zamana kadar burada sudan başka hazine sunulmayacaktı ve içi yanan yolcu bu armağanı minnetle kabul etti.

Öküz arabasıyla yolculuk eden yabancı, oracıktaki kaba saba minderlere oturmak yerine tek eliyle kaygısızca arabanın ahşap kafesinin parmaklığına tutunmuş, bir tanrı gibi ayakta duruyordu. Toynakların sarsak ritmiyle havalara sıçrayarak sallanan, altındaki anayolun her kaprisini çeken iki tekerlekli öküz arabasıyla yolculuk, rahat olmaktan son derece uzaktı. Ayakta durmaya çalışan birinin düşüp boynunu kırması işten bile değildi. Yolcu buna rağmen arabanın tepesinde dikiliyor, aldırışsız ve halinden hoşnut görünüyordu. Epey zaman önce ona bağırıp çağırmaktan vazgeçen arabacı, başta adamın ahmağın biri olduğunu düşünmüştü; yolda ölmek istiyorsa keyfi bilir, bu ülkede arkasından ağıt yakacak bir kişi bile çıkmazdı! Ancak horgörüsü kısa süre içinde gönülsüz bir hayranlığa dönüşmüştü. Hakikaten ahmağın biri olabilirdi bu adam, hatta yüzünün bir ahmağınki gibi fazlaca alımlı olduğunu söylemek mümkündü, üstüne üstlük ancak soytarıların giyeceği cinsten yakışsız giysilere bürünmüştü –baklava biçiminde rengârenk deri parçalarından yapılmış bir manto, hem de bu sıcakta!– ama her şeye rağmen mükemmel dengesi hayranlık uyandırıcıydı. Öküz ağır adımlarla sarsılarak ilerliyor, arabanın tekerleri derin çukurlara giriyor, taşlara çarpıyor fakat ayakta duran adam hemen hiç sarsılmıyor, zarif görünmeyi her nasılsa başarıyordu. Zarif bir ahmak alt tarafı, diye düşündü arabacı, ya da ola ki ahmak falan değil. Ola ki dik-kate değer biri. Bir hatası varsa o da gösterişli tavırları, sadece kendisi olmaya değil, aynı zamanda kendini bir seyirliğe dönüştürmeye çalışmasıydı ama, ne olmuş yani,

diye aklından geçirdi arabacı, burada herkes biraz öyledir, belki de bu adam bize o kadar yabancı değil. Yolcu susadığını söyleyince arabacı kendini göl kenarında buldu, içi boşaltılıp cilalanmış sukabağına doldurduğu suyu adama getirdi ve karşısında hizmete alışık bir aristokrat varmış gibi kabağı kaldırıp yabancıya uzattı.

“Bir beyzade gibi orada öylece dikiliyorsun, ben de emrine amade vaziyette koşturup duruyorum,” dedi kaşlarını çatarak. “Sana niçin bu kadar iyi davranıyorum bilmem. Bana buyurma hakkını kimden aldın? Zaten kimisin, necisin sen? Soylu değilsin, orası belli, yoksa bu arabada ne işin olacak? Yine de çalımından yanına yaklaşmıyor. O halde haydudun biri olmalısın.” Beriki sukabağını başına dikip kana kana içti. Ağzının kenarından sızan sular tıraşlı çenesine akışkan bir sakal gibi yapıştı kaldı. Sonunda boş sukabağını uzatıp geri verdi, memnuniyetle iç geçirdi ve yıvışık sakalını elinin tersiyle sildi. Kendi kendine konuşur gibi, ama arabacının dilinde, “Ne miyim?” diye sordu. “Sırrı olan bir adamım, işte buyum ben; üstelik benimki öyle bir sır ki, onu sadece hükümdarın kulakları hak ediyor.” Arabacı ferahlamıştı, en nihayetinde bir ahmaktı karşısındaki. Hürmet edilecek biri değil. “Sırrın senin olsun,” dedi. “Sırlar çocuklara, bir de casuslara göredir.” Yabancı, bütün yolculukların sonu ve başlangıcı olan kervansarayın önünde arabadan indi. Boyu şaşılacak kadar uzundu, omzuna bir heybe asmıştı. “Ayrıca büyücülere göredir,” dedi kağını sürücüsüne. “Bir de âşıklara. Ve de krallara.”

Kervansaray ana baba günüydü. Atlar, develer, öküzler, eşekler, keçilere bakım yapılıyor, evcilleştirilemeyen diğer hayvanlar ortalıkta cirit atıyordu; çığlık çığlığa koşuşturan maymunlar, sahihsiz köpekler. Tiz sesleriyle ferat eden papağanlar yemyeşil havai fişekler gibi hızla gökyüzünde kanat çırpıyordu. Nalbantlar işlerinin başın-

daydı, marangozlar da öyle, devasa avlunun dört köşesindeki erzak ambarlarında insanlar yolculuk hesabı yapıyor, kumanya, kandil, yağ, sabun ve halatlar istifleniyordu. Kırmızı mintanlı, peştamallı ve sarıklı hamallar, başlarının üstünde inanılmaz büyüklükte ve ağırlıktaki denklemlerle bir o yana bir bu yana seğirtiyordu. Her yanda mallar yükleniyor, yükler boşaltılıyordu. Burada yok pahasına gece yatacak yer bulmak mümkündü; kervansarayın devasa avlusunu çevreleyen tek katlı binaların çatılarında tabur tabur dizilmiş bekleyen, insanın yattığı yerden gökyüzünü seyredebileceği, cennetteki tanrılardan biri olduğunu düşleyebileceği, iğne gibi sivri at kılından döşekleriyle ahşap çerçevesiz ip yataklardı bunlar. Ötede, batıya doğru, yakınlarda savaştan dönen saltanat alaylarının uğultulu ordugâhı uzanıyordu. Ordunun saray mıntıkasına girme izni yoktu, askerler burada, kraliyet tepesinin eteklerinde konaklamak zorundaydılar. Savaştan yeni dönmüş aylak bir orduya karşı ihtiyatlı olmak gerekiyordu. Yabancı, eski Roma'yı düşündü. Romalı bir imparator, Praetoria muhafızları dışında kimseye güvenmezdi. Kendi güvenilirliği sorgulandığında ikna edici cevaplar vermek zorunda olduğunu biliyordu. Yoksa hemen canından olurdu.

Kervansaray yakınlarına dikilmiş, fildişleriyle süslenmiş bir kule, saray kapısını işaret ediyordu. Ülkedeki fillerin hepsi, inşa ettirdiği kuleyi fildişleriyle süslemek suretiyle kudretini sergileyen hükümdara aitti. "Dikkat," diyordu kule. "Filler Şahı'nın topraklarına girmektesin; kendisi kalın derili hayvanlardan yana öyle zengin bir hükümdardır ki, sadece beni süslemek için bin tanesinin dişini heba edebilir." Yolcu, kuledeki kudret gösterisinde kendi alnını bir alev ya da Şeytan'ın işareti gibi dağılayan aynı gösterişçiliği okudu; fakat kuleyi inşa ettiren adam, yolcu söz konusu olduğunda genellikle zaaf olarak nite-

lendirilen bu vasfı güce dönüştürmüştü. “Dışadönük bir kişiliğe sahip olmayı haklı kılan tek gerekçe kudretli olmak mıdır?” diye düşünen yolcu kendi sorusuna cevap veremedi, fakat aynı hususta güzelliğın de mazeret kabul edileceğini umuyordu, çünkü letafeti şüphe götürmezdi ve görünüşünün kendine özgü bir gücü olduğunu biliyordu.

Fildişi kulenin ötesinde devasa bir kuyu, kuyunun üstünde de tepedeki çok kubbeli saraya su taşıyan, akıl almaz ölçüde karmaşık bir tesisat şebekesi vardı. *Susuz birer hiçiz*, diye düşündü yolcu. *Bir imparator bile sudan mahrum kalınca toza dönüşür. Gerçek hükümran sudur, bizler de onun köleleri.* Bir zamanlar, memleketi Floransa’da suyu yok edebilen bir adamla tanışmıştı. Elindeki çömleği ağzına kadar suyla dolduran gözbağcı sihirli sözcükleri mırıldanmış, baş aşağı çevirdiği çömleğın ağzından su yerine kumaş parçaları, rengârenk bir ipek eşarp seli fıskırmıştı. Bir el çabukluğu marifet hilesi yapmıştı elbette, yolcu tatlılıkla ikna ettiği adamın sırrını gün bitmeden öğrenmiş, diğer gizemlerinin arasına katmıştı. Pek çok sırrı olan bir adamdı zaten, ancak içlerinden sadece biri krallara layıktı.

Şehir surlarına giden yol, tepenin yamacı boyunca uzanan dimdik bir yokuştı; yokuşla birlikte yamacı tırmanan yolcu, sonunda geldiği yerin boyutlarını gördü. Dünya üzerindeki muazzam şehirlerden birindeydi besbelli; burası, Floransa, Venedik veya Roma’dan daha büyük, şimdiye dek gördüğü şehirlerin hepsinden daha büyük göründü gözüne. Bir keresinde Londra’ya da gitmişti, bunun yanında o da entipüften bir metropoldü. Işık azalırken sanki şehir de giderek büyüyordu. Sıkışık mahalleler dışarıdan surlara sokuluyor, müezzinler minarelerinden ibadete çağırıyor, büyük konakların uzak ışıkları seçiliyordu. Alacakaranlıkta teker teker yakılan ateşler

ikaz işaretleri gibi parlamaya başladı. Gökyüzünün kara kubbesinde ateşlere karşılık veren yıldız ışıkları belirirdi. *Arz ve arş savaşa hazırlanan ordular adeta*, diye düşündü. *Ordugâhları geceleri sessizce soluklanıyor ve ertesi günün meydan muharebesini bekliyor sanki*. Bu karmakarışık sokaklarda ve sokakların ötesindeki düzlüklere kondurulmuş kudretlilere ait konakların hiçbirinde onun adını bilen tek bir kişi, anlatmak zorunda olduğu hikâyeye seve seve inanacak tek bir kişi bile yoktu. Yine de anlatmak zorundaydı. Anlatmak için dünyanın diğer ucundan geldiği hikâyeyi anlatacaktı.

Uzun adımlarla yürüyor, boyu posu kadar sarı saçları da meraklı bakışları üzerine çekiyordu; uzun ve kabul edilmelidir ki oldukça kirli sarı saçları, gölün altın suları gibi yüzünün çevresinden akıyordu. Fildişi kulenin yanından uzanıp geçen patika, birbirine bakan bir çift fili gösteren alçak bir kabartmayla süslenmiş taştan bir geçide doğru yükseliyordu. Şu anda açık olan kapının arkasından, eğlenen, yiyen, içen, kafayı çeken insanların sesleri geliyordu. Hâtipul¹ kapısında nöbet tutan muhafızlar vardı fakat rahat duruşta bekliyorlardı. Asıl engeller daha ilerideydi. Burası herkesin girip çıktığı, insanların buluştuğu, alışveriş yaptığı, keyif çatmaya geldiği bir yerdi. Açlığın ve çeşitli susuzlukların pençesindeki bazı adamlar aceleyle yolcunun yanından geçip geçide doğru ilerliyordu. Dıştaki geçitle iç kapı arasında uzanan yassı kaldırım taşlarıyla döşenmiş yolun iki yanında hanlar, meyhaneler, yiyecek tezgâhları ve her türlü seyyar satıcı vardı. Hiç bitmeyen alım-satım faaliyeti burada da sürüyordu. Giyecekler, çanak çömlek, incik boncuk, silahlar, rom. Asıl pazaryerine şehrin daha küçük güney kapısının-

1. Hâti: Hintçe fil, Hâti-Pul da "fil geçidi, kapısı" anlamına geliyor. (Ç.N.)

dan giriliyordu. Şehir sakinleri alışverişlerini orada yapar, şehre yeni gelen ve malların gerçek fiyatını bilmeyen acemilere göre olan bu bölgeden uzak dururlardı. Burası dolandırıcıların ve hırsızların gürültülü, fahiş fiyatlı, rezil pazarıydı. Fakat şehir planını bilmeyen, bilseler de surların dışından dolaşıp şehrin diğer ucuna, daha büyük ve güvenilir pazara kadar gitmeye gönülsüz yorgun yolcuların fil kapısının dibindeki tüccarlardan alışveriş etmekten başka seçeneği yoktu. Zaten basit ve acil ihtiyaçlarını giderme derdindeydiler.

Tepetaklak asılmış canlı tavuklar korkudan gürültüyle gıdaklıyor, çırpınıyor, ayakları birbirine bağlı, kazanı boylamayı bekliyorlardı. Etyemezler için daha sessiz ahçı kazanları vardı; sebzeler haykırmaz ne de olsa. Peki rüzgârla yolcunun kulaklarına çalınan ses, görünmeyen birtakım erkekleri çağırın, sataşan, ayartan, gülen kadınların sesi olabilir miydi? Akşamüstü melteminin burnuna taşıdığı hoş koku da o kadınlardan mı geliyordu? Zaten bu akşam hükümdara ulaşmaya çalışmak için çok geç olmuştu. Cebinde parası vardı ve dolambaçlı yollarda çok uzun bir yolculuk yapmıştı. Âdeti böyleydi; hedefine doğrudan ulaşmaya çalışmaz, nice tali yola ve dolaylı güzergâha saparak yaklaşırdı. Surat Limanı'na indikten sonra Burhanpur, Handiya, Siranc, Narva, Güvelyar ve Dolpur üzerinden Agra'ya, Agra üzerinden buraya, yeni payitahta gelmişti. Şimdi, bulabileceği en rahat yatağı ve tercihen bıyiksız bir kadını arzuluyordu, sonrasında da hiçbir zaman bir kadının kollarında bulunamayan, ancak kaliteli, sert içkiyle erişilebilen bir miktar unutuş, kendinden kaçış.

Daha geç saatlerde, arzularını doyurduktan sonra, esans kokulu bir genelevde, uykusuzluk çeken bir fahişenin yanında gürültüyle horlayarak uyumaya başladı ve derin rüyalara daldı. Yedi dilde rüya görebiliyordu: İtal-

yanca, İspanyolca, Arapça, Farsça, Rusça, İngilizce ve Portekizce. Çoğu denizci nasıl hastalık kapıyorsa o da dilleri öyle kapıyordu işte; onun belsoğukluğu, frengisi, iskorbütü, sıtması, vebası yabancı dillerdi. Uykuya dalar dalmaz dünyanın yarısı zihninde gevezelik etmeye, harikula-de yolculuk hikâyeleri anlatmaya başladılar. Bu yarı keşfedilmiş dünyada, her yeni gün, taptaze büyüleyici haberler getiriyordu. Günlük hayatın düşsel, esinleyici rüya-şiiri, basmakalıp, okunaksız hakikat tarafından paramparça edilmemişti henüz. Kendisi de hikâye anlatıcısı olan yolcuyu kapısından buralara kadar getiren de olağanüstü hikâyelerdi, özellikle içlerinden biri; bir servet kazanmasına ya da canından olmasına yol açabilecek bir hikâye.

Salman Rüşdie'nin, "Bu kitabı yazmak için yıllarca okuyup araştırma yapmam gerekli," dediği *Floransa Büyücüsü*, türlü türlü anlatıcılar, gezginler, sertüvenciler tarafından aktarılan, Moğollar, Osmanlı ve Babür imparatorlukları ve Rönesans Floransa'sının tarihine ve kültürüne göndermeler yapan, bölgenin tarihini masallarla kaynaştıran büyüleyici bir yapıt.

Kitaptaki cinsellik ve erotizmin odagi olan güzeller güzeli Floransa Büyücüsü, aslında erkekler dünyasında kendi kaderine hükmetmek isteyen bir kadın; ama giderek kocaman hükümdarların yazgisını bile degiştiriyor ve en parlak dönemlerini yaşıyan Mugal payitahii ile Floransa'nın toplumsal yaşamlarında bir dönüm noktası oluyor.

Floransa Büyücüsü, kader, güzellik, savaşlar, tılsımlar ve sadakatle örülmüş bir yolda Rönesans İtalya'sının saraylarından Hindistan'ın uzak kıyalarına bir solukta uzanan bir basıyapıt.

Kapak resmi: Henry Guillaume Schlessinger

 can

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinlari

ISBN: 978-978-01-3552-6

9 789750 735516